

Beste mensen,

Eerst een anekdote. Een onderzoeker bezocht een protestantse kerk die groeide. Het aantal kerkgangers was de laatste jaren gestegen van 100 naar 150. 'Hoe verklaart u dat', vroeg de onderzoeker aan de predikant? 'Weet u', zei de dominee, 'wij preken hier nog het zuivere evangelie van de gekruisigde Christus, en de mensen zijn graag bereid daarvoor naar de kerk te komen.' Daarna kwam de onderzoeker in een protestantse kerk met een stagnerend kerkelijk leven. Het kerkbezoek was terug gelopen van 100 naar 50. 'Hoe verklaart u dat?' 'Weet u', reageerde de predikant, 'wij preken hier nog het zuivere evangelie en dat willen de mensen niet meer horen tegenwoordig.'

Hiermee is duidelijk gemaakt dat eenvoudige oplossingen voor het keren van het stagnerende tij in het kerkelijk leven zijn er niet, ook niet als we alles zouden zetten op het paard van het missionaire gemeente zijn. Daarmee zeg ik niet dat we niet missionair zouden moeten zijn. Sterker nog, elke gemeente is dat per definitie. De term missionaire gemeente is in feite een pleonasme net zoals de term houten boomstam. Elke boomstam is van hout. *Elke* gemeente is missionair. *We zijn* het zout der aarde. Maar wat we met de term missionair bedoelen is uiteraard dat de gave van het *zout zijn* de opgave inhoudt van het *zout uitstrooien*. Mijn grote zorg en soms ook ergernis is dat wij als kerk en als christenen te veel in de zoutpot blijven zitten. Dat is zonde! Letterlijk. Want zout kan pas haar functie van smaakmaker vervullen als het uit de zoutpot komt en zich vermengt met het voedsel. *Het zout moet in de soep!* De kerk moet in de wereld kerk zijn! Als een kerk dat niet kan opbrengen dan is zo'n kerk ten dode opgeschreven. Als het zout niet als smaakmaker functioneert, zegt Jezus, dient het nergens meer voor: het wordt weggegooid en vertrapt.

Daarom ben ik erg verheugd voor de aandacht die er binnen onze kerken groeit voor *kerk zijn naar buiten*. In mijn rol als evangelisatiepredikant in Amsterdam, werkzaam namens de PKN voor de stichting Diensten met Belangstellenden help ik daaraan mee, met hart en ziel. Ik hoop vanmiddag iets van mijn enthousiasme over te dragen. Nu is missionaire gemeente zijn een breed onderwerp. Het heeft ook alles te maken met diaconaat. Maar ik wil me vanmiddag beperken tot evangelisatie. *Evangelisatie is mensen aan de rand of buiten de kerk helpen te ontdekken dat God van ze houdt. Dat zullen ze ontdekken als ze Jezus leren kennen.* Mijn motto is dan ook: wil je God leren kennen moet je bij Jezus zijn!

Een paar denkbeelden wil ik vanmiddag met u delen. Als eerste (even kort) aandacht voor de vraag *waarom* evangelisatie net zo bij een kerk hoort als hout bij een boomstam. Als tweede wil ik iets vertellen over hoe ik zelf met de evangelisatieopdracht bezig ben in Amsterdam. Het derde is: waar kunnen plaatselijke gemeentes op letten als zij expliciet evangeliserend bezig zijn. En vier. Wat kunnen wij persoonlijk doen.

Dus **eerst**: waarom behoort elke kerk en elk christen missionair te zijn? De eerste reden:

1. *Uit gehoorzaamheid aan Jezus.* Het evangelie verspreiden is geen hobby

voor enkele liefhebbers. Het is een opdracht van de Heer aan alle christenen samen: Gaat dan heen, verkondigt het evangelie en maakt alle volken tot mijn discipelen.

2. *Uit liefde voor mensen.* Als er al één ding in de bijbel uitspringt, is het dat God van alle mensen houdt. God heeft niet alleen de kerk lief, maar de wereld. Jona moest naar Ninevé. Paulus reisde naar Athene en Rome! Om die boodschap uit te dragen. Als het goed is heeft u er hartzeer van dat zoveel mensen, ook dichtbij, leven zonder zich van Gods liefde in Christus bewust te zijn.
3. We doen het ook uit liefde voor onszelf. En daar is niets verkeerd aan. Neem Paulus, misschien wel de meest gedreven evangelist aller tijden. Hij was niet te stoppen. En waarom deed hij dat? 1. Uit gehoorzaamheid en roepingsbesef. Hij wilde zijn Heer niet teleurstellen. 2. Uit liefde voor mensen. Maar 3. ook voor zichzelf. Hij zegt ergens: 'Ik doe alles terwille van het evangelie, om er ook *zelf* deel aan te krijgen.' Zien wij van die uitspraak de ernst wel voldoende in? Pas als we het evangelie *delen*, zullen we het zelf ontvangen.

Het **tweede** punt: Ik heb het grote voorrecht te mogen werken in hartje Amsterdam. Hoe vergaat het mij daar?

Amsterdam is een prachtige stad, maar bovenal een drukke stad waar de mensen dicht op elkaar gepakt wonen, onder, boven en naast elkaar, in drukke straten met trams, taxi's en stokkend autoverkeer, en met vooral duizenden fietsers die deels rondrijden op gestolen fietsen en bij verkeerslichten aangekomen plotseling allemaal kleurenblind zijn. Amsterdam huisvest 166 nationaliteiten. Tel de 2,5 miljoen toeristen die Amsterdam jaarlijks bezoeken daarbij op en u begrijpt dat je lopend door de stad soms het idee hebt in het buitenland te zijn. Amsterdam kent hoge criminaliteitscijfers, gemiddeld 3 moorden per maand. De niet criminele Amsterdammer, en daarvan zijn er gelukkig heel veel, zoekt wel graag de grenzen van de wet op. Een echte Amsterdammer is vrijgevochten, laat zich gelden, is grof in de mond en heeft maling aan gezag. Er moet heel wat gebeuren wil een Amsterdammer 's avonds netjes met licht op zijn fiets rondrijden. Hoeveel moet er dan niet gebeuren wil een Amsterdammer leven met het licht van het evangelie!

Amsterdam is dan ook een zeer onkerkelijke stad. De meeste Amsterdammers weten als het om het christendom gaat van toeten nog blazen. Terwijl wij toch een keurige christelijke middelbare school voor onze jongste dochter hadden uitgezocht vroeg het meisje naast haar: wat doet jouw vader? 'Dominee', zei Welmoed. Ze reageerde in plat Amsterdams: *Jésus hé, dominee. Maar dan mag je toch geen kinderen hebben?*

In de acht jaar dat ik daar nu werk is een van mijn moeilijkste lessen geweest *om te leren klein te denken*. Ik houd van groot. Grote acties. Volle kerken. Een Concertgebouw afhuren op Kerstavond. Een massale openluchtdienst in het Oosterpark. Dat doen we ook allemaal met onze stichting. Is dat belangrijk? Zeker. Onze Heer hield ook massabijeenkomsten rond het meer van Galilea. Maar zijn meeste tijd bracht hij door in gesprekken met enkelingen, zoals Nicodemus en de Samari-

taanse vrouw. In dat verband is de gelijkenis van de 100 schapen waarvan er één verdwaald raakte, pas in Amsterdam echt voor mij gaan leven. Je kan denken: ach, dat ene verdwaalde schaap. En dan zegt Jezus dat een *goede* herder alles op alles zal zetten om dat éne schaap terug te vinden. Die 99 die al in de stal zijn moeten dan maar even zonder zijn aandacht, als die ene maar weer teruggevonden wordt. Ik heb me vaak afgevraagd of dat verantwoord is. Moet je niet blij zijn dat je er nog 99 hebt en alles op alles zetten om die 99 in de stal te houden? Is dat ene schaap zoveel energie en inspanning waard? Moet nu een dominee acht jaar laten werken onder rand- en onkerkelijken? Een econoom zou zonder twijfel adviseren te stoppen. Veel bedrijven werken volgens de 80/20 regel. Ze besteden 80 procent van het tijd aan 20 procent van hun beste klanten. Dat is het meest winstgevend. Het heeft geen nut om veel energie te steken in de kleine klanten. De economie van Gods Koninkrijk is klaarblijkelijk een andere: om die ene verdwaalde klant te winnen moeten die anderen soms maar even wachten.

In het begin bekleemde het mij – er zijn zoveel schapen in Amsterdam zonder herder. Waar moet je beginnen? Ik meende dat ik elke kans moest benutten. Voer ik met de pont naar de overkant van het IJ, dan probeerde ik met iemand een praatje te maken over het geloof. Kocht ik na afloop van een bijbelkring op het Centraal Station een patatje bij Smullers, begon ik met de patatbakker over God. Ik ben wel op het Spui gaan staan, bij de ingang van het Begijnhof om flyers uit te delen met een uitnodiging voor de dienst van zondag. Ik ontdekte dat het niet werkt. Ik werd er doodmoe van en ik raakte bovendien erg ontmoedigd. Er kwam geen mens extra door in de kerk.

Ik moest leren dat het ook bij evangelisatie van twee kanten moet komen. De kerk moet op zoek gaan naar mensen, maar dat is wat anders dan dat je ze iets door de strot moet duwen. *Mensen moeten zich willen laten vinden*. God gaat met ieder mens zijn eigen weg. De tijd moet er rijp voor zijn. Anders ben je, wat Jezus noemt, parels aan het werpen voor zwijnen. Behalve de gelijkenis van het verloren *schaap* vertelt Jezus *ook* de gelijkenis van de verloren *zoon*. In beide gaat het om hetzelfde: God zoekt ieder mens. Maar de benadering, de *methodiek* is anders. Bij dat schaap gaat de herder op pad. Bij de zoon wacht de vader af. Ook wachten kan een activiteit zijn. De vader stond bewust op de uitkijk. Hij liep ook naar hem toe, maar pas toen hij zag dat hij eraan kwam.

Die aanpak spreekt mij zeer aan. Daarom zit ik iedere donderdag middag in een bekend café in Amsterdam. Daar zit ik op de uitkijk. Actief te wachten. En ze komen. Elke donderdagmiddag spreek ik zo drie tot vijf mensen, waarvan de meesten bewust langskomen. Zijn het allemaal succesverhalen? Wat is succes? Aan mij de taak om te zaaien. De oogst is Gods werk. Maar ik weet wel: waar niet gezaaid wordt (en dat is mijn verantwoordelijkheid!) kan niet worden geoogst. Soms mag ik iets van de oogst meemaken.

Ester, een jonge Amsterdamse vrouw van 25 jaar, kwam regelmatig bij ons in de dienst met belangstellenden. Ze kwam op bezoek in het café en we zaten nog niet aan de koffie of ze stak van wal. ‘Meneer’ zei ze: (als je van buiten de kerk komt weet je niet dat je mij met dominee aanspreekt): ‘Ik wil graag gedoopt wor-

den; kan dat bij u in de kerk?’ Een jaar geleden, vertelde ze, was ze door een vriendin meegenomen naar een DmB-dienst. Ze was onkerkelijk opgevoed, en was verbaasd dat ze zich zo in de kerkdienst op haar gemak voelde. Ze bleef de diensten bezoeken, ze had bij V&D een bijbel gekocht en ging Gods liefde voor haar ervaren. ‘En nu wil ik gedoopt worden’, zei ze, ‘als bekroning op mijn band met God’. ‘Of mag het nog niet? Want ik heb de bijbel nog niet helemaal uit. Ik ben pas bij Handelingen...’

‘Wanneer zou je dat willen?’, vroeg ik.

‘Volgende week!’

‘Dat is wel vlug’, aarzelde ik.

Ja maar in het boek Handelingen las ik dat toen de kamerling gedoopt wilde worden Filippus toch ook niet zei dat het te snel was?’

Ik heb haar ander halve week later op in onze zondagavonddienst gedoopt. Volgens de kerkorde was die datum te vroeg, want het moet twee keer worden afgekondigd, maar naar de wetten van Gods Koninkrijk was het precies op tijd.

Maar goed, dat is Amsterdam. Uiteraard is de situatie anders dan wanneer je woont in Rijnsburg of in Munnekezijl. Graag, en dat is mijn **derde** punt, stip enkele zaken aan die voor *elke* plaatselijke gemeente opgaan waar men activiteiten organiseert met het oog op het kerk zijn naar buiten.

1. Draag als gemeente je *identiteit* uit. Sta er voor! Het is wezenlijk om uit te stralen dat jouw gemeente ervan overtuigd is dat als mensen God willen leren kennen ze bij Jezus moeten zijn. Als een gemeente deze boodschap niet uitdraagt hoeft ze niet eens te beginnen aan missionaire activiteiten, want per saldo heeft zo’n kerk niets te vertellen. Paulus motto was: Ik heb besloten onder u niets te weten dan Christus en die gekruisigd. Lieve mensen, wij zijn christenen. Het draait in ons geloof om Jezus als de Weg, de Waarheid en het Leven.
2. *Blijf als gemeente dicht bij je zelf*. Daar bedoel ik mee: gebruik bij je evangelisatieactiviteiten de mogelijkheden en kansen die in de gemeente voorhanden zijn. Misschien zijn er in jullie gemeente mensen die goed kunnen *koken*: organiseer maaltijden met daarna een gesprek over God. Misschien zijn er in jullie kerk mensen die erg *muzikaal* zijn: organiseer een evangelisatiedienst met veel muziek. Misschien zijn er *kunstenaars* in jullie gemeente. Schakel ze in. Misschien is jullie *kerkgebouw* heel intiem en heeft het een eerbiedige uitstraling: organiseer een middag over het hoe en waarom van bidden. Misschien staat er in jullie dorp tijdens de feestweek een tent. Huur die tent op zondag en houdt daar een opendeur dienst.
3. *Je kunt als kerk niet creatief genoeg zijn*. Veel activiteiten slaan niet aan. Dat is helemaal geen punt. Je hebt het geprobeerd! Probeer iets anders. Jezus zei tegen de vissers die niets gevangen hadden niet: stop maar, Hij zei: werp je net uit aan de *andere* zijde van het schip. En wat te denken van die vier vrienden die met hun verlamde kameraad naar Jezus wilden toen Hij in een vol huis stond te preken. Toen het linksom niet lukte, probeerden ze het rechtsom. Kom er maar eens op. Ze keerden omdat het huis vol stond met mensen niet onverrichter zake huiswaarts! Nee, ze klommen op het dak en lieten de man zakken aan de voeten van Jezus. Ik

hoop dat ook uw gemeente dezelfde passie heeft om mensen bij Jezus te brengen. Dat maakt vanzelf creatief.

4. Er moeten *bidders* zijn in de gemeente. Zonder bidders lukt het niet. In de strijd tegen de Amelekieten vocht Jozua in het dal terwijl gelijktijdig Mozes met Aaron en Hur op de berg baden. Stopte het bidden ging het op dat moment slecht met Jozua en zijn mannen. Wonderlijk: bidden alléén werkt niet. Vechten alleen ook niet. Bid en werk. Jezus maakte zich zorgen over gebrek aan arbeiders. 'De oogst is groot, maar arbeiders zijn er weinig.' Net zo goed geldt: de oogst is groot, maar er is gebrek aan bidders.
5. Lever *kwaliteit*, ook in de vormgeving. Denk aan de uitnodigingen, de liturgieën, de geluidsinstallatie, de aankleding van het gebouw, enzovoort. We zijn in de kerk geen professionals, maar knulligheid moet te allen tijde vermeden worden! Het evangelie is dermate kostbaar dat het de best mogelijke verpakking verdient.

Tenslotte, punt **vier**: Zijn er dingen die wij ook persoonlijk kunnen doen? O ja, en meer dan wij misschien denken! En denk over het belang daarvan niet te klein!

Ik denk vaak aan die gewonde man uit de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan. Hoe kwam hij uiteindelijk terecht in de herberg waar hij verzorgd werd? Hij werd daar *gebracht*. Zo gaat het vandaag nog. Wie zet op eigen kracht de stap naar de herberg van de kerk? Bijna alle nieuwkomers, zoals ook Ester waarover ik vertelde, geven aan dat ze bij een kerk betrokken zijn geraakt omdat iemand hen er op *gewezen* heeft, of zelfs *meegenomen*. Dat is belangrijk. Hoe krijgen wij mensen van buiten in de kerk? Een website helpt, een mooi Kerkblad, een uitnodiging in een huis-aan-huisblad. Maar wat het beste werkt is altijd nog mond tot mond reclame! Een persoonlijke uitnodiging heeft meer zeggingskracht dan welke advertentie ook!

Ik hoor vaak zeggen dat iemand uitnodigen voor een kerkdienst heel moeilijk is. Werk voor dominees en pastoors. Maar in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan lieten de professionele hulpverleners, te weten een priester en een levi, verstek gaan. Wij dominees dragen een mooi ambtsgewaad en hebben gestudeerd, maar wie zijn ambtsopvatting beperkt tot zitten in studeerkamer en preken in het eigen kerkgebouw zal nooit onkerkelijken winnen voor het evangelie. Het is opmerkelijk hoe een relatieve buitenstaander, een Samaritaan, de gewonde man op weg hielp naar zijn redding, hoewel hij het volgens de EHBO-kenners nog verkeerd deed ook. Hij goot olie en wijn op de wond, in die volgorde. Dat moet natuurlijk andersom. Eerst de ontsmettende alcohol en dan de verzachtende olie. Maar hij deed wat kon, hij zette de gewonde op een ezel en bracht hem naar de herberg. Daar knapte het slachtoffer uiteindelijk van op.

Ziet u hoe cruciaal de rol is van ieder van ons, 'gewone' gemeenteleden? Verwacht het niet vooral van de priesters en de dominees. Ook zonder theologiediploma kun je veel betekenen in het koninkrijk van God.

Ik eindig met een oude legende over Jezus' terugkeer in de hemel na zijn Hemelvaart. De engelenkoren zongen hun welkomstliederen van lof en aanbidding,

want hun Meester had zijn zending volbracht en Hij zette zich op de troon van de hemel en de aarde. Toen trad één van de engelen naar voren die eerbiedig vroeg: 'Meester, U hebt hemel en aarde verzoend, U hebt de mensen verlost van de zonde. Maar onze vraag is: de mensen op aarde, *weten* ze het? Weten ze van de verlossing en de vergeving en de vernieuwing?' En Jezus zei: '*Nee, de mensen weten het nog niet.*'

Toen zei de engel met iets van bezorgdheid in zijn stem: 'Maar Meester, welke voorzieningen hebt U getroffen dat de mensen het horen zullen?' Jezus wees terug naar de aarde naar de Olijfberg en zei: 'Zie je die mannen daar? Dat zijn mijn volgelingen. Zij zullen het goede nieuws op heel de aarde bekendmaken.' De engel zei: 'Meester, mag ik U nog één vraag stellen: Als zij daarin nalatig en traag zijn, welke voorzieningen hebt U *dan* getroffen?' Toen werd het heel stil in de hemel. Jezus schudde Zijn hoofd en zei: 'Andere voorzieningen heb Ik niet getroffen....'

30 oktober 2010, middagtoespraak Appèldag CGB

© Koos Staat